

НИКОЛАЙ РАЙНОВ
ДВОРЕЦЪТ НА ВЕЛИКАНИТЕ
НОРВЕЖКА ПРИКАЗКА

chitanka.info

Преди хиляди години Норвегия била съвсем друга страна.

В гъстите гори не се чували ударите на секира, по морските брегове нямало сегашните хубави градове и селца, никой не хвърлял въдици и мрежи, за да лови риба.

Тогава оная страна била населена от великани. Те живеели цели векове, както ние живеем години. Тия силни хора откървали от планините скали и на рамо ги сваляли към брега, дето от тях си съграждали къщи, чиито върхове стигали до облаците и о стените им се биели морските вълни. Техните гласове заглушавали бученето на морето и плашели орлите.

Но тези силни хора, под чиито стъпки треперела земята, били добри и миролюбиви. Те не се карали помежду си и живели като деца.

Най-виден между тях бил Хрунгнир. Всички го слушали — не само за това, че бил най-богат, а и защото бил най-умен. Той обитавал един великолепен замък на морския бряг. Подът на стаите бил постлан с мечи кожи. Масите и другата покъщнина били от злато, украсени със скъпоценни камъни. Но най-голямото богатство на Хрунгнира била Гуру, едничката му дъщеря. Нейните коси били руси и бляскави като звездите, очите ѝ — сини като небето, а кожата ѝ — бяла като сняг.

Най-видните и най-силни великани искали Гуру за съпруга и Хрунгнир я обещал на оногова, който успее да надхвърля и надбяга другите.

Много великани се събрали на уречения ден.

Всички отишли на брега, откъртели големи камъни и почнали да ги хвърлят надалече в морето. Много надалече хвърляли великаните, но най-надалеко хвърлил Андфинд, чийто замък бил много висок, богатството му — голямо, а хубостта му — не по-малка от хубостта на Гуру.

И при надбягването той излязъл победител.

Великаните грабнали Андфинд на ръце и го занесли при Хрунгнир, който заповядал да доведат дъщеря му.

Тя дошла, облечена в небесносиня рокля, украсена със сребърна дантела. Шията и ръцете ѝ били накичени със златни украшения, а косата ѝ — вързана със златна панделка. Хрунгнир хванал Гуру за ръка, завел я при Андфинда и съединил ръцете им. Така ги венчал. Настанала голяма веселба в замъка. До късно яли и пили.

Настъпила нощта. Огънят в огнището угаснал и всички заспали.

Но ето че от планината се задал Один, силен цар, от когото всички се бояли. С него идела въоръжената му войска. Один чул за хубавата Норвегия и поискал да я превземе, та да се засели там с целия си народ. Той знаел, че силата на Хрунгнира и на поданиците му е голяма, затова пристигнал нощем: да завари великаните, като спят.

Один тихо навлязъл с войниците си в залите. Приближили се полека до заспалите и забили мечовете си в сърцата им. В това време Гуру се събудила. Тя станала бързо, облякла се и погледнала към прозореца. Дворът бил пълен с хора. Едни излизали от замъка, като носели нещо на ръце. Гуру познала кървавия труп на баща си.

Тя бързо отишла при Андфинд и му казала:

„Ставай, защото сме изгубени!“

Всички зали били претърсени. Войниците се приближавали към стаята на младоженците.

Гуру знаела една тайна вратичка. Тя я отворила, пуснала Андфинда, затворила я пак — и те тихо и незабелязано се промъкнали и стигнали до морския бряг. Там намерили празна лодка, качили се в нея и потеглили, като оставили всичко мило в ръцете на неприятеля.

Один победил. Той скоро се преселил с всичките си хора и дълго царувал.

За Гуру и Андфинд никой нищо не чул. Дали са потънали, или са излезли сполучливо на суша, никой не знаел.

Один умрял. Други царе го наследили. Изминали се векове. Много черкви се издигнали на това място, дето някога били великанските замъци.

На мястото на Хрунгнировия замък бил построен друг, в който живеел богатият Земунд, чието най-голямо богатство била пак едничката му дъщеря, хубавата Аслог; тя много приличала на Гуру, но по ръст била много по-малка, каквито били всички хора.

Най-богатите и видни момци искали Аслог за жена, ала тя на всички отказвала.

Най-после дошъл един млад княз. Земунд се радвал, че дъщеря му ще носи княжеска корона: той бил уверен, че Аслог този път ще се съгласи. Обаче князът му съобщил, че тя и нему отказала.

Земунд ядосано влязъл при дъщеря си и ѝ викнал:

— Досега се подчинявах на твоите прищевки, но отсега нататък не мога. Аз мислех, че отказа на всички други, за да вземеш някой

княз, ала ти отказа и нему. Заповядвам ти до лятото да си избереш някой благородник за съпруг; ако не сториш това, аз ще те омъжа за оногова, който се нрави на мене. Това е моята последна воля!

Аслог слабеела и бледнеела от ден на ден. Тя обичала Орма, бедния Орм, прибран от баща ѝ по милост, за да ѝ бъде другар и прислужник.

В хубавите летни ноци Орм разхождал Аслог с лодка по морето и те заедно се любували на залеза на слънцето, което като огнено кълбо потъвало във водите на океана. А през дългите зимни ноци, когато Земунд отивал на лов или на гости, Орм седял в стаята на Аслог и ѝ разказвал чудни приказки; слугините мълчаливо му пригласяли с бръмченето на вретената.

Земунд много обичал Орм, той го смятал за един от най-добрите си и верни слуги, но никога нямало да му позволи да се ожени за дъщеря му.

Когато Аслог съобщила на Орм заповедта на баща си, той много се наскърбил. Лицето му побледняло.

— Е, Орме — казал бащата в навечерието на летния празник, — утре ще имаме сватба. Можеш ли отгатна кой от благородниците ще бъде избран?

— Не, господарю — отговорил момъкът тихо.

— Аслог има на разположение още един ден — отвърнал Земунд — и ако дотогава не избере никого, ще вземе оногова, когото аз харесвам. Ти ще я придружиш до новото ѝ жилище: със своята вярност ти заслужаваш да станеш началник на нейните слуги.

Орм нищо не отговорил. Той нареждал чашите и шишетата по масите. Когато факлите били запалени и гостите се събрали на вечеря, Орм отишъл при момата, а малко след това се отворила една задна вратичка и две забулени сенки се показали. Те били Аслог и Орм.

Зад скалистите брегове се простирала широка равнина, покрита със сняг. През там минавал пътят за планината.

Аслог не взела злато. Свързала само дрехите си, няколко кожи, лъка и стрелите на Орм и тоя вързоп Орм носел на гърба си.

Те бързали, защото се страхували от преследване. Не смеели да говорят, за да не се чуе гласът им.

Така те изминали равнината и стигнали до подножието на планината. Пътят ставал все по-стръмен.

Аслог се спряла, обърнала се и хвърлила последен поглед към бащиния си дом, чиито осветени прозорци блестели отдалече като звезди. Тя въздъхнала, хванала Орм за ръка и отново тръгнаха.

Най-после стигнали до борова гора и се озовали при една колибка, съградена с дъски и обрасла с мъх. Вратата била затворена. Орм потропал три пъти. След малко вратата се отворила и на прага се показал белобрад старец с благородно лице. Той бил постник.

— Аз съм, отче Йерониме — казал Орм и целунал ръка на стареца.

— Добре дошъл, сине мой! — отвърнал старецът, като се засмял. — Радвам се, че още не си забравил своя стар учител. Влезте вътре!

Орм въвел Аслог в колибката, дето имало легло от пух, маса от борови дъски и дървено столче. Момата седнала, защото била много уморена, а Орм разказвал на своя учител, че Аслог е решила да остави всичко и да стане негова жена. Накрая помолил стареца да ги венчее и той сторил това с радост.

Когато старецът произнесъл „Амин“, младоженците му целунали ръка и пак тръгнаха. Старецът ги изпратил, показал им най-късия път и като ги благословил още веднъж, върнал се в колибата.

Орм и Аслог бързали. Призори стигнали до един венец от скали и Орм ги посочил на Аслог:

— Там ще спрем.

Тези думи дали сила на Аслог. Тя закрачила по-бързо и те скоро стигнали. Грамадна скала се издигала пред тях. В подножието ѝ имало една широка пукнатина, която водеа в голяма пещера. Орм подал ръка на Аслог и те влезли вътре, дето било съвсем тъмно. Орм запалил огън и пещерата се осветила. Тя била широка; подът ѝ бил постлан с мек пясък, а въздухът бил сух и топъл. На една страна имало легло от мъх. Орм го постлал с дебела кожа и казал на Аслог да си легне, па я завил с друга кожа. Аслог заспала.

Орм обаче не легнал. Той отдавна знаел тази пещера; в нея живял отшелник, негов роднина. Когато оня умрял, Орм ноцувал в пещерата, колчем отиде на лов. Той бил пренесъл вече там някои необходими неща. В едно място, заградено с камъни, което приличало на втора стая в пещерата, имало котел, секира, лампа, стомна, шише със зехтин, лъжици, вилици, нож и голям куп сухи дърва. Орм взел няколко дръвца и запалил огън. Цялата пещера се изпълнила с приятна миризма. Аслог

се усмихвала в съня си, а Орм загрижено я гледал. След малко той си взел голямата мечка кожа, която бил оставил при един лов, завил се с нея и заспал.

Зимата минала, младоженците щастливо живеели в пещерата. Дълго ги търсил Земунд, но никъде не ги намерил. Неговите хора кръстосвали страната навсякъде — и по море, и по суша, — но не намерили избягалите. Той пълнел със злато ръцете на тия, които му обещавали, че ще ги намерят, ала всичко било напразно.

Орм знаел, че докато трае зимата, те са в безопасност. Той често излизал на лов, а Аслог оставала в пещерата и нареждала бедната си къща.

Когато настъпила пролетта, те почнали да се безпокоят. Орм не смее вече да ходи по лов, а хранителните припаси малко по малко се привършвали. Той знаел, че през зимата това място е недостъпно, ала щом се стопи снегът, лесно ще могат ги намери. Освен това мъжът забелязал как Аслог от ден на ден бледнее и слабее. Решил да отиде при стария си учител и да се посъветва с него. Една вечер той казал това на Аслог, взел лъка си и тръгнал.

Месецът осветявал пътя, по който крачел Орм. Тъмни скали се издигали наоколо.

На едно място имало гъст храсталак и когато Орм минал край него, някой здраво го хванал за раменете. Изплашен, бързо се освободил той, отскочил назад и извадил мечка си.

— Той е! — извикали двама от слугите на Земунд. — Елате тук, ние го намерихме!

Докато те крещели, Орм ги мушнал с мечка си и бързо се затичал по пътя, по който бил дошъл. Той тичал, без да се обърне, защото му се струвало, че го гонят.

Най-после стигнал до скалите. Спрял се за миг и се вслушал. Нищо не се чувало, всичко било спокойно.

Орм тихо се промъкнал в пещерата и наклал огъня. Доближил се до Аслог, която спокойно спяла.

— Събуди се, миличка! — тихо я повикал той. — Баща ти ни намери следите и скоро ще ни хванат!

Аслог бързо скочила, събрала си дрехите и някои дреболии, направила вързоп и го подала на Орма. Те изгасили лампата, излезли и потеглили в тъмнината, без да знаят къде отиват.

Двамата минали покрай едно селце и когато стигнали до морския бряг, слънцето току-що изгрявало и позлатявало вълните. Те намерили една малка рибарска лодка, качили се бързо в нея и се понесли по гладката повърхност на водата.

— Боже, прости ми, че без позволение вземам лодката на някой беден човек! Ти виждаш, че върша това, за да спася жена си! — пошепнал Орм, с очи към небето.

Те дълго пътували.

Слънцето залязло. Настъпила топла пролетна нощ. Месецът бавно се показал зад планините и залял океана със своята сребърна светлина. Вълните танцували около лодката, чиито платна се белеели, а русите коси на Аслог блестели като злато.

Изтекла нощта. На сутринта Орм съгледал наблизко голям остров, потънал в зеленина. Той радостно извикал и Аслог се събудила.

На брега на острова се издигала една грамадна скала, която приличала на вкаменен великан. Лодката се спряла в подножието на тази чудновата скала и великанът гледал покровителствено тези дребни хорица.

Орм скочил, привързал лодката, взел уморената Аслог на ръце и я изнесъл на брега.

Първата му грижа била да намери нещо за ядене. Той съгледал как една вълна изхвърлила на брега мида, след това втора, трета. Мъжът ги събрал, очистил ги и двамата уталожили глада си, па почнали да търсят място, дето да си починат.

Като повървели малко, те стигнали до огромна стара къща, чудновата построена. Тя била толкова висока, че каменният ѝ покрив надминавал и най-големите борове. Двата ѝ прозореца били малки и наместо стъкла била опъната тънка рибена кожа. Вратата била тежка, дървена и добре затворена. Къщата изглеждала да е построена преди хиляди години. Но дали е празна? Кой ли живее там?

Като забелязал голямата умора на Аслог, Орм решил да влезе. Той бутнал вратата и те се озовали в един широк пруст. Орм потропал няколко пъти, но никой не се обадил. Тогава той бавно отворил вратата.

Те влезли в широка и много висока стая, празна, но добре наредена и чиста. В огнището горял огън и се варяла в един котел риба. На трапезата били наредени сребърни съдове от много стара

изработка. Аслог жално гледала кипящата риба. Орм, като забелязал това, казал:

— Извинете, добри господари на тази къща, ако двама беглеци си позволят да уталожат глада си с вашата гозба.

Те се вслушали, но никой не им отговорил. Тогава Орм взел един празен съд, сипал гозба, двамата седнали до масата и се нахранили.

Като подкрепили силите си, те се заели да разгледат къщата. В стаята имало две легла, много големи, и всякаква покъщнина. Огънят изгаснал. Почнало да се стъмва. Орм и Аслог си легнали; били капнали от умора.

Късно на сутринта те се събудили. Дневната светлина слабо прониквала през рибената кожа на прозорците, но слънцето светело. Вратите били затворени, обаче по всичко се познавало, че е влизал някой, защото огънят в огнището горял, котелът с гозбата врял и масата била наредена. Аслог се зачудила.

— Я гледай! — извикала тя. — Стопаните на тази къща много се грижат за нас.

Те станали, закусили от приготвената супа и по стълбата се изкачили на тавана. Никого нямало и там. Орм и Аслог повярвали, че някой добър дух ги покровителства, че ги е приел в къщата си, и с благодарност останали да живеят там.

Орм често ходел за риба, която Аслог готвела или сушела за зимата. Понякога той убивал и по някоя патица. А изобилните овощни дървета им давали плодове през цялото лято; много си изсушили те и за зимата.

Лятото минало, дошла есента. В края на есента Аслог добила хубаво момченце. Орм нарекъл сина си Земунд, по името на Аслогиния баща.

През един пролетен ден някой потропал на вратата. Аслог, както готвела, изпуснала лъжицата уплашено, а Орм притиснал сина си до гърдите, защото в стаята влязла една висока, много едра жена, каквато не били виждали. Тя била облечена в небесносиня рокля, общита със злато; нейните дълги побелели къдрици, свързани със златна панделка, се спускали додолу, а хубавите черти на лицето ѝ показвали, че е преживяла голяма скръб. Аслог се притиснала до мъжа си уплашено и загледала непознатата.

— Не се страхувайте! — каза влязлата. — Този остров е мой, тази къща също е моя и аз ви я оставих, защото ми бе жално за вас. Искам само едно нещо. Юлският празник, който за нас е много свят, приближава. Когато дойде, вие ще ми отстъпите тази стая, а на другия ден ще бъде пак ваша. Няма да напускате къщата, но ще се качите на тавана и ще пренощувате там. Гледайте само да запомните две неща: да не поглеждате тук, докато трае нашето пиршество, и да не произнасяте Христовото име, нито да се прекръствате, защото ние, великаните, не можем да търпим това.

Орм и Аслог обещаха да изпълнят желанието на исполинката и тя задоволена си излязла.

Дошъл юлският празник. Аслог наредила къщата празнично и изчистила всичко, запалила огъня и турнала ястието да се готви. След туй завила момченцето си и заедно с Орм се качила на тавана.

Дълго време нищо не се чувало, но изведнъж се разнесли хубави песни, които се приближавали. Орм бил много любопитен. Той отворил прозорчето на тавана и погледнал. Видял много малки джуджета с факли в ръце; те отивали към голямата скала на брега. Като стигнали до нея, с почит навели главите си и изведнъж се явила исполинката, облечена празнично, а косата ѝ — украсена със златна панделка. Тя се приближила до скалата, прегърнала я и допряла лицето си до нея.

Тогава Орм видял, че скалата почва да се движи и от нея се отделя фигурата на великан, чиито къдрици се развявали от вятъра. Събуден като от смъртен сън, великанът се поразтърсил, хванал ръката на жената и двамата заедно тръгнали към къщата, последвани от джуджетата.

Земята се тресяла под техните стъпки: толкова силни били те. Когато исполините стигнали до къщи, Орм затворил прозорчето и седнал. Отдолу долитали звуци на смях и веселба, чувало се дрънкане на съдове и чаши, а хубавата музика не спирала.

— Ах, как ми се ще да видя какво правят! — каза Аслог, която била много по-любопитна от мъжа си.

— Не бива, миличка: спомни си обещанието, което дадохме на добрата жена!

— Ах, пусни ме само да погледна! Ако ще след това и да умра, но искам да видя!

Държейки задрямалото дете в ръце, Аслог станала и се навела да погледне през една пукнатина. В това време детето почнало да плаче, тя го залюляла, па го прекръстила по лицето, както знаела, че правят жените, за да си приспят децата.

Ужасен гръм се разнесе веднага под тях. Музиката млъкнала. Джуджетата избягали едно през друго. Долу настанала мъртва тишина.

Силно изплашена, Аслог се свила в един кът и трепереща очаквала какво ще стане. Дълги часове прекарали двамата в ужас. Най-после почнало да съмва. Тихо слезли те по стълбите, но никакъв шум не се чувал в стаята. Те бавно отворили вратата и изплашено извикали. Всред стаята седял вкамененият великан, чието събуждане Орм видял вчера от тавана. Тялото му било отново вкаменено и студено. На Аслог се сторило, че голямата му ръка, която още държала златния бокал, ще се вдигне срещу нея. Коленичила до него, притиснала лицето си до студения камък, плачела тихо исполинката.

— Андфинде, мой мили Андфинде! — изпъшкала тя най-после. — Никога вече ти няма да се усмихнеш на своята Гуру и заедно с нея да се радваш на късата свобода.

Като чула тези две имена, Аслог почнала да плаче. Великанката се обърнала към нея и тихо ѝ казала:

— Не плачи и не се страхувай! Бих могла да ви отмъстя или поне да ви изгоня от къщата си, защото твоето любопитство ми причини най-голямото нещастие. Но аз не мразя хората, затова ви прощавам.

— Не плача от страх — казала Аслог. — Имената, които чух да изговаряш, ми напомниха за приказката, която ми разказвах като дете — за Гуру и Андфинда и за жестокия Один. Аз винаги съм съжалявала хубавата Гуру и сега ми е мъчно, че ти причинявам още по-голяма скръб.

— Значи, за нас още си спомнят? — попитала Гуру. — Стои ли още къщата на Хрунгнир, моя баща?

— Не, всички къщи отдавна са съборени и на това място се издига сега хубав град, а на мястото на вашата къща сега е домът на моя баща.

— Нашите участии са еднакви — казала Гуру, — но твоята ще свърши много по-радостно от моята. Тихо и спокойно си живеехме ние тук след онова, което се беше случило през оная ужасна нощ. Тази къща е построена от моя мъж и за мене тя бе по-удобна от всички най-

богати къщи. Щастливо си живеехме ние тук, приятели ни бяха само джуджетата. Всяка година на юлския празник се събирахме да го отпразнуваме по обичая и да си спомним за миналото. Така се изминаха много векове. Веднъж моят мъж стоеше на брега на морето. Той съгледа отдалеч един чудноват кораб. Взря се и видя, че на него стои Олаф, когото вие наричате „свети“ и който е наш враг. Андфинд почна да хвърля грамадни скали в морето, за да го развълнува и да потопи кораба, но Олаф направи тоя знак, който ти направи снощи, и корабът спокойно продължаваше да плува напред. Корабът се приближи, Андфинд хвана предната му част и искаше да го потопи, обаче Олаф извика: „Стани на камък!“ — и Андфинд се вкамени. Без да обръща внимание на моя плач и молби, Олаф си замина и аз останах тук самотна. Само през нощта на юлския празник вкаменените великани могат да се съживят, ако някой от близките им ги прегърне. Но сега всичко е свършено. Моят Андфинд завинаги ще си остане камък!

Тя прегърнала още един път камъка, взела си златната лира от пода и се обърнала към Орм и Аслог, които тъжно я гледали, па им казала:

— Сбогом! Аз ще ви закрилям и занаяпред. Всичко, каквото има тук, е ваше. Живейте спокойно, докато се върнете в Норвегия!

С тези думи тя излязла. Орм и Аслог я изпратили и дълго гледали след нея, докато се закрие от очите им.

Така се изминали години. Аслог почнала да тъжи за баща си и все искала да го види.

През един пролетен ден Орм се качил на една лодка. Той взел няколко златни и сребърни съдове, които решил да продаде и с тях да купи някои неща. Дълго пътувал и най-после стигнал до норвежките брегове, излязъл от лодката и отишъл при един търговец.

Търговецът се зачудил на хубаво изработения съд и попитал непознатия има ли още такива съдове. Орм казал, че има много, и го завел при лодката. Научили се и други търговци и се насъбрали около лодката да купуват. Орм се вслушал в разговора на двама от тях.

— Как си, приятелю? Какво ново къде вас? — попитал единият.

— Благодаря, не дотам добре — отговорил другият.

— Че какво има? Да не би господарят ви, старият Земунд, да е болен?

— Той навярно скоро ще умре. Скръбта за дъщеря му го съсипа съвсем. Търси я навсякъде, но никъде не я намери. И сега, когато умре, няма кой да му склопи очите и да го оплаче.

Като свършила продажбата, Орм се качил на лодката и бързо заплувал. Той стигнал вкъщи през нощта.

Аслог и детето спели.

— Аслог, събуди се! — извикал той тихо. — Бързай да се приготвим, защото ще идем при баща ти, който ти е простил всичко и иска да те види.

Аслог станала, приготвила се бързо, облякла сина си, който бил вече на седем години, и те напуснали къщата на Гуру.

Като стигнали до брега, Орм и Аслог мълчаливо загледали страната, дето тъй хубаво преживели.

След това се качили на лодката и последното жилище на великаните скоро се скрило от очите им.

В Земундовия замък не се чувал ни шум, ни веселба. Земунд тъжел много, че неговата дъщеря го напуснала и той останал сам на стари години.

— При все, че тя предпочете слугата пред княза, тя е пак мое дете. Само да можех да я видя!

От голяма скръб той бил отслабнал и остарял много рано.

— Заведете ме вѐн да погледам слънцето! — казал Земунд на своите слуги, когато слънцето блестяло на залез.

Слугите го хванали за ръка и го извели на скалата, под която бучало морето.

Слънцето потънало в океана като някое огнено кълбо, пурпурното небе се отразявало във водата, която приличала на разтопено злато. Земунд въздишал, защото му било много мъчно. Изведнѐж до ушите му долетял плисък на лопати. Той се вгледал и видял, че отдалеч се задава лодка. На кормилото седял снажен мъж, а на другия край — стройна жена, която държела за ръка момче.

Косите ѝ били жълти, като злато; в едната си ръка тя развявала бяла кърпа. Сърцето на Земунд се разтупало. Той скочил, неговата слабост изчезнала.

Лодката спряла до брега; старецът чул познати гласове, ала не смеел да вярва. Но ето че пред него изскочило русокосо момченце, което му казало:

— Добър вечер, дядо.

Земунд прострял ръце, прегърнал дъщеря си, обсипал с целувки хубавото си внуче. Най-после въздъхнал и рекъл:

— Слава Богу, няма да умра сам!

Радостта го подмладила, той се оправил и дълго живял, обичан от своя зет, дъщеря и внук. Той също обичал Орм за неговата сила, пъргавина и ум и го направил наследник на цялото си богатство.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.